

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

PREMIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:

Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune a

TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Scrieri pastorale.

VII.

Momente de valóre pastorală in periód'a a dou'a a istoriei bisericesci (312—622).

Prin trecerea imperatului Constantin la crestinismu biseric'a lui Christos devine libera in exercitiulu functiunilor si chiamării sale.

Gónele indreptate cu atât'a furia in periód'a prima in contra bisericiei de catra dusimani esterni incetéza; dar cu atât se inmultiescu dusimani interni, asia încât chiar in acésta periód'a biseric'a lui Christos se plange: „ca are a-se teme mai multu de dusimani din launtru, decât de cei din afara.“¹⁾

Lumea si dupa ce devine impreuna cu puterea de statu crestina nu incetéza a gândi si a cautá ale „lumii.“

Statulu romanu si societatea in genere este cu totul streina de idei'a libertátii religioase si bisericiei precum si de idei'a libertátii si desvoltării individuale in deplina libertate a consciintiei sale religioase si de idei'a de biserică, cá organismu viu si autonomu. Anticitatea pagana nu are ideia de acésta libertate. Statulu romanu privesce de crima: a cinstí cinev'a pre alti diei, decât pre acei'a, pre cari ii-cinstesce statulu.“²⁾

Imperatii romani pagani portau titlulu si eserceau puterea de „pontifex maximus“ (celu dantaiu preotu, celu dantaiu Archiereu); — titlu, pre carele imperatii romani l'au portat si cá crestini pana la Gratian (a domnit dela 375—383 d. Chr.)

Imperatii crestini au dotat, — ce este dreptu, bisericile crestine cu bogate mijlóce materiale parte prin averile, luate dela templele pagane, parte prin daruri si adaose din cass'a statului, a ameliorat dotatiunea clerului prin eliberarea de tóte sarcinile fa-

cia de statu, si au dat bisericilor dreptulu de a silu, pre carele mai nainte lu-aveau templele pagane; dar si-au sustienut dreptulu de ingerintia in afacerile esterne ale bisericiei (jus circa sacra) care dreptu cu deosebire dela 476 începura imperatii a-lu estinde totu mai multu si a emite edicte si in afaceri de credintia.

Langa acést'a se mai adaoge apoi, ca prin trecerea imperatilor romani la crestinismu devenind titlulu de crestinu si positiunea crestinilor atragetória, — a intrat in biserică, si au adoptat crestinismulu in form'a esterna o multime de ómeni cu totul streini de modulu de gandire si actiune crestinésca; si ómeni de acesti'a au intrat chiar si in cleru si au produs lipsa de disciplina in biserică.

In fine chiar in acésta periód'a se ivescu o multime de eresuri, cari subminéza, si tientescu a subminá adeverat'a doctrina a bisericiei lui Christos.

Din cele espuse pana aci se vede, ca biseric'a a avut se lupte si in acésta periód'a o lupta din cele mai grele, indreptata cu deosebire in trei directiuni si anume: a-si formulá doctrin'a, a-se organisá, a infiltrá in cleru si in poporu unu modu de gandire si actiune in spiritu crestinescu si a paralisá decadint'a morala, in carea se gasesce in acésta periód'a statulu si societatea.

A fost o lupta grea si anevoiósă, lupt'a, prin carea a trebuit se tréca biseric'a in acésta periód'a. Dádu a voit inse, ca facia de greutátile amintite biseric'a se dispuna in mersulu ei spre desvoltare de luptati cu inalta eruditie si inzestrati cu virtuti pastorale de modelu pentru tóte timpurile.

Spre a poté intuí aceste virtuti pastorale, inregistram in cele ce urméza unele pasage din scrierile si viéti'a santilor pàrinti din acésta periód'a, si anume:

1. „Chiamatu fiind santulu Vasiliu celu mare inaintea lui Modestus, locotienetoriulu imperatului Valens, carele era arianu — densulu, urmá citatiunei cá si cand ar merge la o serbare si nu

¹⁾ Gregoriu Nazianzeanu Orat. I.

²⁾ Cicero de legibus.

la judecata. Intrebându-lu Modestus, plinu de mania, cum cutezi a te împotrivi imperatului celui mare? -- Vasiliu respunse: la ce se referesce această întrebare, pentru ca eu nu o întielegu. Tu nu te supuni, si nu adoptezi religiunea imperatului in timpu ce toti ceilalti s'au supus. Acest'a, respunse Vasiliu, nu o vrea imperatulu mieu. Si ce tienti tu despre mine? continuà Modestus. Eu tieniu, ca tu esti locotienetoriu si inca distinsu, — acest'a nu o negu, dar nu esti nici decât mai pre sus de Ddieu. La acestu respunsu Modestus se irità si mania si mai tare, si sarind de pre scaunu i-dise cu cuvinte aspre: Ce? Nu te temi tu de puterea mea? Pentru ce se me temu? respunse Vasiliu, ce mi-se pôte intemplá? Ce ti-se pôte intemplá? striga Modestus; un'a din cele multe, cari stau in puterea mea: luarea averii, esiliu, chinuri, mórte. La acest'a respunse Vasiliu, daca mai scii ceva, spune-mi, pentru ca cele ce mi-le ai spus pana acum nu me sparia. Cum? strigá Modestus. De sigur dise Vasiliu, pentru ca nu se teme, ca-i va luá cinev'a averea, acel'a, care nu are, decât nisce haine rupte si câteva cărți. S. Vasiliu era din parinti avuti, dar întréga averea s'a familiara o cheltuise pentru intretinerea unui spitalu pentru seraci. Esiliu eu nu cunosc, pentru ca intregu pamentulu este alu Domnului, si eu cu tóte acestea sum in totu loculu streinu. Mórtea este pentru mine o binefacere, pentru ca prin mórte me ducu la Domnulu, pentru carele traiescu. Atunci se uimí Modestus, si dise: in modulu acest'a si cu atât'a curagiu pana astadi inca n'a vorbit nimenea cu mine. Se pôte, dise Vasiliu, pentru ca inca nu vei fi vorbit pana acum cu nici unu episcopu.³⁾

2. Vorbind santulu Ioan Chrisostom despre activitatea s'a cá predicatoru alu cuventului lui Ddieu dice între altele urmatórele:

„Pôte ca me vei întrebá: ce lucruri mari seversiesci cu cuventările tale? Ti-respondu, ca facu câte cev'a, cand sum ascultat. Mi-implinescu a deca detorinti'a împreunata cu chiamarea mea. A esit semenatoriulu se samene, si o parte a cadit pre cale, o parte între spini, o parte pre pétra si numai o parte pre pamentu bunu. Trei pãrti din sementia s'au perdut, si numai o parte a produs; cu tóte acestea semenatoriulu nencetat lucréza, si saména pamentulu. Astfelu se intempla si cu mine. Daca nu me asculta toti, caror'a le predicu, me asculta pôte ca jumetate, si daca nu me va fi ascultand nici jumetate, pôte ca me va fi ascultand a trei'a parte, ér daca nu me va fi ascultand nici a trei'a parte, pôte ca me asculta a diecea parte, seau daca nu me va fi ascultand nici a diecea parte, pôte ca din tóta multimea me va fi ascultand macar

unu singuru omu, — si ca acest'a eu sum deplin multiemitu. Nu este lucru micu daca macar si unu singuru omu se mantuesce. Astfelu a procesu pastoriulu celu bunu, carele a lasat cele 99 de oi, si s'a dus dupa un'a, carea erá retacita. Eu nu despretiuescu pre nici unu omu, deórece este o fiintia iubita in modu nemarginit de Ddieu. Daca este elu chiar si unu sclavu, nu-lu despretiuescu, pentru ca nu cautu marire, ci virtute, nu cautu domnia, seau sclavia, ci cautu si ingrijescu sufletele. Daca este elu numai unulu singuru, este unu omu, pentru carele este zidit ceriulu, pentru carele luminéza sórele si lun'a, pentru carele s'a dat legea Domnului, si pentru carele au fost tramisi prorocii, si pentru carele a venit fiulu lui Ddieu pre pamentu. Domnulu meu s'a jertfit pre sene, si si-a versat sangele seu pentru omu, ér eu cum asi poté se despretiuescu pre acestu omu? Cum asi poté eu se afli iertare pentru acestu pecatu? Nu voi incetá nici odata a vorbi chiar daca nu ar fi nimenea, carele se-me asculte.⁴⁾

3. Umilinti'a inaintea Atotputernicieii lui Ddieu este celu dantaiu si celu mai puternicu mijlocu, pentru cá cinev'a se póta deveni preotu, capace de viétia si activitate pastorala. Cu privire la acesta fundamentala virtute crestinesca Gregoriu din Nazianz scrie urmatórele: „Care este intieptiunea si sciinti'a nóstra, pentru carea se aduna poporulu in dilele de serbatóre in jurulu nostru? Ori cât a-si privi si esaminá eu fiinti'a mea, la mine nu afli acesta sciintia si intieptiune. Eu sciu numai unu lucru, carele pôte cá merita a fi defaimatu, si anume: eu dorescu pentru întrég'a mea viétia, cá se fiu mortu pentru „lume,“ si se traiescu o viétia retrasa intru Christos, voiescu, se fiu asemenea unui negutiatoriu, si se-mi dau tóta averea, cá se cumperu acestu margaritariu pretiosu (viéti'a intru Christos), voiescu se schimbu tóte averile mele de natura trecetória cu comori neperitória, cu comori ceresci, daca mi-asi poté asigurá acestu cascigu, atunci lasu bucuros rangurile si marirea lumésca acelor'a, cari insetéza dupa ele; dorescu, se fiu numeratu între prunci si între scolari, pana atunci, pana cand mi-va succede se inabusiescu din inim'a mea ori ce doctrina falsa si productória de amaratiune. Pentru ce au suferitu martirii cu atât'a curagiu si cu atât'a bucuria rane, legaturi, obedi, focu, asprimea ascutitului sabiei, furi'a fiérelor selbatice, intunereculu, fómee, perderea averii, sdrobirea corpului si in fine mórtea? Seau dóra noi se nu ne inregimentám la lupta cu aceeasi sperantia si sub conducerea aceluasi conductoriu contra aceluasi tiranu, contra aceluasi dusimanu si protivnicu, carele vecinicu gonesce sufletele nóstre? Óre nu ne vom luptá noi cu aceeasi barbatia (pentru evangeli'a lui

³⁾ Gregoriu din Nazianz Orat. XX.

⁴⁾ Chrysostom Homilia in terrae motum.

Christos) cá se dobendimu aceleasi cununi, cu cari s'au impodobitu martirii credintiei Domnului?

4. Curagi si barbatia preotiesca aflam in barbatii, cari s'au distinsu in acesta perioada. Atanasiu, Ambrosiu, Gregoriu Nazianzeanulu, Vasiliu Chrysostomu infrangu intrigile si pretensiunile puternicilor lumii facia de biserica, respingu dela sene ori ce soi de ispite si ori-ce conjuratiune, pre carea o facu puternicii lumii in contra lor; ei predica prin cuventu si prin fapta cuventulu Domnului; si prin ei biserica lui Christosu se aréta de nou biruitoria asupra furiei „lumii.“ Treceți cu totii, scrie Gregoriu Nazianzeanulu, pre partea lui Petru si Atanasiu, pre partea acestoru mari dascali ai adevurului, pre partea acestoru anteluptatori si biruitori, — pre cari nu ii-a potutu descragia nici in trecutu, nici in presentu, si pre cari nu ii-va descragia nici in viitoriu nici timpulu, nici principiele, nici vorbele, nici pism'a, nici fric'a, nici acusatorii, nici calumniatorii, nici cei ce sunt dusimani pre facia, nici cei ce sunt dusimani pre sub ascunsu, nici banii, nici lingusirile, nici amenintiariile, nici esiliulu, nici altele de acestu feliu. Din contra din primejdiele causate bisericii s'au nascutu tari'a ei, barbatii bisericii chiar prin aceste primejdii au devenitu mai curagiosi si mai resoluti intru a face binele. Pentru ca a patimí pentru Christosu insemnéza a-ti mari si potentia iubirea pentru densulu, si pentru barbatii, cari se distingu prin marimea spiritului lor ori-ce patima este o intarire pentru luptele lor viitorie.

5. Din vietia si scrierile santiloru parinti din acesta perioada invetiám cu deosebire cele doue principie mari, cari sunt petrele fundamentale ale vietii si activitatii pastorale, si anume:

a) Domnulu este subiectulu, carele lucréza prin noi; si

b) preotulu se gandésca, si se staruiesca necontenitu a-se indrepta si santi pre sene, cá astfeliu se póta influentia asupra indreptarii si santirei credintiosiloru.

6. Cu privire la principiulu primu: „Domnulu lucréza prin noi,“ cetim in scrierile santiloru parinti urmatoarele: „sunetulu vorbeloru nostre strebate in urechile auditoriloru; dar dascalulu, carele vorbesce prin noi este in internulu nostru; celu ce ne invetia, si inspira inimile nostre si-are amvonulu seu in ceriuri.“⁵⁾

„Preotulu este detoriu, cá mai nainte de a predicá, se vorbésca in rogatiune mai antaiu cu Ddiu pentru sene si pentru cei ce voiesce a-le predicá, si numai dupa acesta rogatiune se predice. Mai nainte de a-si deschide preotulu gur'a, cá se predice, trebuie se-si inaltie in rogatiune mintea si inim'a s'a catra Ddiu, pentru cá dela acest'a se afe de ce au

trebuintia credintiosii. Cine póte se scie de ce au trebuintia credintiosii mai bine, decât Acel'a, carele cunosce inimile tuturoru? Seau cine póte face, cá vorbirile nostre se fia vindecatorie si mantuitorie, daca nu Acel'a, in a Carui'a mana si la a Carui'a dispu-setiune suntemu noi si vorbirile nostre? Fie-care preotu se-si insuiesca cunoscintiele, de cari are trebuintia si elocintia, carea se cuvine unui barbatu in servitiulu bisericii; in momentulu inse, cand voiesce se vorbésca, se-si aduca aminte de cuventulu Domnului: nu voi sunteti cei cari vorbiti, ci spiritulu Tatalui meu, carele vorbesce intru voi. Daca spiritulu santu a vorbitu in acei'a, cari au primitu gone si mortea pentru Christos, cum nu va vorbi acelasi spiritulu in acei'a, cari voiescu se inspire pre Christos in inimile credintiosiloru? 6) Efreu Sirulu si-intrerumpea predicele sale numai cá se aiba timpu a-se roga lui Ddiu, si dupa rogatiune de nou incepea a predicá.“⁷⁾

7. Cu privire la alu doilea principiu pastoralu: „preotulu se grigésca nencetatu de indreptarea si santirea s'a“ scrie Ioanu Chrysostom urmatoarele: „este usioru a filosofa prin cuvinte; invetia-me prin propri'a ta vietia. Acest'a este celu mai nimeritu modu de instructiune.“⁸⁾

8. Despre importantia rogatiunii scrie Gregoriu din Nyssa intre altele urmatoarele: „rogatiunea este scutu si aperare pentru curatieni'a moravuriloru, rogatiunea moderéza mani'a, suprima lingusirea, scerge din memoria amintirea vatamariiloru primite, alunga mani'a, si suprima nedreptatea. Rogatiunea dá corpului taria, dá casei abundantia, dá statului o buna organizatiune, biruintia in resboie, sigurantia in pace, rogatiunea impaca pre cei ce se certa, si produce intre ómeni armonia. Rogatiunea este intretinerea cu Ddiu, este privirea celoru nevedite, impartesire la premarirea angeriloru, progresu si inaintare in cele bune si indreptarea pecatosiloru.“⁹⁾

Acesta perioada este forte bogata in scrieri de cuprinsu pastoralu. Din acesta multime de scrieri pastorale notam aci urmatoarele:

a) Epistol'a enciclica a s. Atanasiu, parintele ortodoxiei adresata catra episcopi si credinciosi in timpulu când biserica era persecutata de Ariani, in carea intre altele scrie: „ve rogu pre toti, intrunitive pentru o actiune comuna, cá se nu se prepadésca credintia si canonele bisericii. Dogmele bisericii nu sunt in noiri, ci sunt doctrine introduse si predate noue de parintii cei dantai ai bisericii. De aceea, fratiloru, se-ne sfatuim unii cu altii, si se-ne inspiram de zelulu, carele se cuvine ómeniloru incredintiati cu tainele lui Ddiu.

b) Scrierile santului Vasiliu celu mare: trei epistole canonice catra Amfilochiu despre disciplina

⁵⁾ Augustin de gratia Christi liber c 14.

⁶⁾ Gregoriu din Nyssa vita s. Ephraem.

⁷⁾ Chrys. in acta Apost. hom. 30.

⁸⁾ Gregoriu din Nyssa. De orat. liber c. I.

⁵⁾ Augustin Exposit. in I epist.

bisericesca, inviatiuni asupra vietii calugerilor, si altele.

c) Catechesele lui Ciril alu Ierusalimului.

d) Scrierea santului Ioanu Chrysostom (rep. 406) despre preotia, cea mai insemnata scriere de cuprinsu pastoralu din acésta perióda, — in carea o inima adéncu petrunsa de credintia in divinitatea si necesitatea institutiunei preotiesci descrie sublimitatea preotiei, greutátile, respunderea, si aréta mijlócele, prin cari preotulu póte satisface preotiei: sciinti'a si prudenti'a pastorala si o armonia deplina in cuvintele si faptele pastorului.

e) Scrierile santului Augustin (rep. 430 d. Chr.) cu deosebire cartea despre pastori si pastoriti si cartea intitulata: despre statulu Domnului.

Voind a caracterisá acésta perióda a bisericeii, si a estrage din trena momentele de viétia pastoralu constatám urmatóarele:

Biserica lui Christos, emancipata de sub gónele din periód'a trecuta intra in lupta cu dusimani dinlauntru: cu eresurile, cu amesteculu lumii si alu puterniciloru lumii in afacerile ei, cu prejudetiele moscenite din viéti'a pagana a statului si societátii pagane si in fine cu patimile si slabitiunile omului, cari vecinicu sunt, si se punu in conflictu si lupta cu tendenti'a si directiunea bisericeii lui Christosu.

Din acésta lupta biserica iese biruitória, si se afirma cá religiune si biserica a lumii, si anume: contra eresuriloru si-formuléza doctrin'a, contra amestecului lumii si-da o nimerita organizatiune prin activarea sinodalitati in biserica dupa cuventulu Domnului, astfeliu, cá tóte cestiuile bisericesci se se resolvésca prin biserica si cu conlucrarea Duchului santu; ér prejudetiele trecute din viéti'a pagana le combate si infrange prin introducerea unei vietii in spiritulu Domnului, in spiritulu crestinescu la pastori si la pastoriti.

Armele, prin cari biserica iese biruitória in acésta perióda sunt: rogatiunea si priveghiarea, studiu si lucru neobositu in spiritulu crestinescu, curagiu si resolutiune nemarginita sub scutul si cu conlucrarea Duchului santu, abnegatiune si jertfa, condusa de iubirea nemarginita facia de Domnulu, facia de caus'a santa a bisericeii, o viétia intru Christos din partea pastoriloru si activarea acestei vietii prin ridicarea de institute de umanitate, precum spitale, case de binefacere, prin introducerea vietii monachale prin formularea si organizarea cultulu divin si prin predica nentrerupta a cuventulu lui Ddieu in biserica, prin introducerea unei vietii in spiritulu crestinescu in familia si prin o crestere corespundietória a tenerimei in acestu spiritulu.

Pecatulu celu mai mare contra carui'a a avutu se lupte in acésta perióda reprezentanti bisericeii contra Arianismului a fost mintiun'a cu fiicele ei: calumni'a si denunciarea. Pentru calumniu si denunciari au suferitu esiliu barbatii mari ai bisericeii: Atanasiu, parintele ortodocsiei si Ioanu

Chrysostom, pentru calumniu si denunciari móre Ioanu Chrysostom in esiliu, infrantu de strapatiele drumului si asprimea climei, dicendu in momentulu din urma vecinicu memorabilele cuvinte: „marire Tie Dóme pentru tóte cáte ai facutu mie;“ dar virtutile mari ale dascaliloru bisericeii infrangu calumni'a si denunciariile; si biserica Domnului iese din acésta perióda rentenerita si intarita pentru a trece cu succesu prin greutátile, cari o ascépta in veacurile urmatórie si pana in diu'a de astadi.

Augustin Hamsea.

Viéti'a si activitatea parintelui bisericesc Ioan Crisostom (Gura de auru).

Contimpurean mai teneru a lui Epifanie a fost stralucitulu si escelentulu invetiacele a lui Diodor din Tars, Ioan Antiocheanul, dupa cum 'l numiau crestiniu din secl. alu IV-lea si alu V-lea, séu Ioan Crisostomul, dupa cum se numesce dela secl. alu VII-lea incóce. Elu s'a nascutu in Antiochi'a, la an. 347. Tatalu seu a fost oftieru de rangulu mai inaltu, si a muritu scurtu timpulu dupa nascerea fiulu seu; ér maica sa Antus'a, o crestina cu virtuti si vederi inalte, i-a datu o crestere fórté bine ingrijita, sacrificându-se pentru elu, si refusând din iubire catra fiulu ei multe legaturi de casatorie, ce i-se oferiau acusi din un'a, acusi din alt'a parte. Ea a fost acea femeie, a carei virtuti rare a storsu din gur'a renumitulu retoru si filosofu Libaniu († 395) admiratiunea „ca ce feliu de femeie au crestiniu.“

Cultura científica a primitu Ioan mai intái in Antiochi'a, unde a studiatu la inceputu retoric'a, filosofii'a si drepturile, avédu in aceste de magistru pre celu mai insemnatu dintre filosofii timpulu seu, pe Libaniu. Acum in etate de 20 de ani, ca advocatu teneru, si-a castigatu renume mare, si a atrasu atentiunea chiar si a corifeiloru lumei culte de atunci. Libaniu doria se-l aiba de sucesoru al seu in catedr'a de retoricu si filosofie. Dar elu disgustat de aceste primisce in an. 369 botezulu, din man'a venerabilulu episcopulu alu Antiochiei Meletie, ér in an. 371 hirotesi'a de lectoru (anagnost). In teologie a avutu de invetiatoriu la inceputu si scurtu timpulu pe insusi episcopulu seu Meletie, barbatu erudit si fórté prudentu; ér mai tardiu pe episcopulu Tarsului, Diodor. Dupa doi ani, la an. 373, unu sinodu din Antiochi'a a alesu atát pe Ioan, cât si pe unu amicu alu seu, cu numele Vasilie, carele inse nu e Vasilie celu mare dupa cum au creditu unii, de episcopulu pentru nisce episcopii vacante din dieces'a Antiochiei. Prefacédu-se ca primisce acést'a demnitate, a induplecatu prin acést'a pe prietenulu seu ca se se hirotonésca; pe când elu insusi a fugitu, si s'a retrasu in muntii din vecinatatea Antiochiei, unde a petrecutu 4 ani intre monachii de acolo. Mai

apoi a vietuitu doi ani in singuratate anahoretica, dar asces'a prea aspra intr'atâta l-a slăbitu, încât catra anul 380 a trebuitu se se întórca la Antiochi'a. Aici episcopulu Meletie 'l hirotoní intru diaconu; urmăsiulu acestui'a Flavian, la an. 368, 'l promovéza hirotonindu-lu intru presbiteru si incredintiându-i amvonulu, adeca diregatori'a de predicatoriu la biseric'a episcopésca. In acést'a calitate a fost elu activu dela 386—397. Activitatea lui pe cât de zelósa pe atât de stralucita in curêndu a devenitu obiectulu admirarei universale nu numai in Antiochi'a, ci si in tóta biseric'a resaritului. — Devenindu scaunulu arhiepiscopescu alu Constantinopolei vacantu la an. 397, imperatulu Arcadie se hotari, ca se 'l inaltie pe Ioan la acést'a vrednicie. A sciutu elu inse prea bine, ca antiochenii nu usioru se vor lipsi de acestu margaritariu de mare pretiu, si a cunoscutu inea si umilinti'a lui Ioan, deci cu insielaciune 'l aduce pe acest'a la Constantinopolea, si aici contra vointiei sale — si in contra voei arhiepiscopului din Alexandri'a Teofil, carele ar fi fost bucuros, ca séu elu insusi se ocupe scaunulu acest'a, séu se véda in acést'a demnitate pe unu presbiter favorit al seu, — 'l hirotonesce intru episcop, si apoi 'l instaléza de arhiepiscopu alu Romei nóue. Elu a siediut in scaunulu arhiepiscopalu alu Constantinopolei cam prin 9 ani, pana la an. 407. A dezvoltatu o activitate marétia, neobosita si admirabila din tóte punctele de vedere. A ridicatu o multime de institute de binefacere, a maritu stralucirea cultului divin, si ca predicatoriu a inaltiatu splendórea amvonului pana la o inaltime ne mai pomenita si necunoscuta pana atunci. Elu s'a îngrijitu si pentru prosperarea unei vietii adeveratu crestinesci atât in sinulu clerului, cât si a poporului. N'a voit, si n'a pututu se suferi nici cea mai mica umbra de demoralizare. Tendinti'a sa rigoristica s'a manifestatu mai pregnantu fatia de multi episcopi din Asi'a-mica, pe cari i-a depusu, indeplinind locul lor cu alti barbati demni. Ba in scurtu timp 'si atrase si disgrati'a imperatului, presentându-se el la curtea imperatésca cá unu spiritualu (duchovnicu) sinceru si seriosu. Rigorismulu lui i-a castigatu mai multi neamici si între ómenii dela curtea lui Arcadie.

S'a intemplat in an. 401, ca patru calugeri din muntii Nitriei (Egipetulu de sus), din vatr'a origenismului, asia numitii 4 frati lungi (*ἄδελφοί μακροί*), fugindu de urgi'a lui Teofilu, arhiepiscopulu Alexandriei, carele ca antiorigenist i-a fost escomunicatu, au primitu adapostu la Ioanu, carele dându-le locu de asilu, a cautatu se-lu imblânzésca pe arhiepiscopulu lor. Primindu Ioanu respunsu respingetoriu dela Teofilu s'a retrasu. Dar calugerii dobandira intrare la imperatés'a Eudoxi'a, si cu intrevenirea ei, si la imperatulu, inaintea carui'a se plansera in contra lui Teofilu, si 'lu pârirea. Imperatulu 'lu cità pe Teofilu la Constantinopolea, spre a dá séma de faptele sale inaintea unui si-

nodu, sub presidenti'a lui Ioanu. Acum se aprinse mani'a lui Teofilu; si antipati'a vechie, ce a nutrit'o fatia de Ioanu, ajunse la culme. In prim'a linie a agitatu pe betranulu episcopu alu Salamislui, pe Epifanie, ca intr'unu sinodu se condamne origenismulu. Ba l-a facutu se si créda, ca si Ioanu inca e origenistu, de si a esitu din o scóla in tóte directiunile opuse celei alexandrine, si astfelu l-a induplecatu se plece in versta tare inaintata pana la Constantinopolea, ca se lucre acolo in contra lui Ioanu. Tot intrigantulu Teofilu, ajutat de amicii sei, nu numai a efectuitu prin machinatiunile sale, ca Ioanu se cada in totala disgratia inaintea imperatului, ci inca, venind la Constantinopolea in persóna, asia a sciutu se schimbe starea lucrului, in cât elu, celu chematu ca se dee séma intr'unu sinodu sub presidiulu lui Ioan, a adunatu sub auspiciile imperatului 36 de episcopi, pe o mosia imperatésca, numita „la stejar“ (ad quercum), langa Calcedon, in Asi'a mica, si a presidiatu in sinodu. In acestu conciliu Ioan a fost acusat de imoralitate, lipsa de spiritulu bisericii, tiranie si de inalta tradare. Fiind invitat de a se presentá, a declarat, ca cu tóte ca nu recunósce competentia acestui sinodu asupr'a sa, totusi este gata a se infatisiá, dar conditionatu, si anume, daca contrarii sei notorici vor esí din sinodu. Conditieuna amintita nu s'a bagatu in séma, si astfelu conciliulu l-a condamnatu pe Ioan, ca pe unu inderetnicu; ér imperatés'a a sciutu castigá sanctiunea mai inalta, precum si edictulu de esilare.

(Va urmá.)

Dr. Tr. Puticiu.

Proiectu de lege despre institutiunea pentru ingrijirea copiloru mici.

(Continuare.)

Capu V.

Conducerea si supraveghiarea instituteloru pentru ingrijirea copiloru mici si a asileloru de copii.

§. 21. Institutele pentru ingrijirea de copii si a asileloru comunale stau sub conducerea si nemijlocit'a supraveghiare a comunei politice, éra cele confessionale sub conducerea comunei confessionale. Conducerea si supraveghiarea o indeplinesce, atâtu comun'a politica, cât si cea confessionala printr'o comisiune de supraveghiare constatóre din celu putienu 5 membri. Pe acesti membri i-i alege reprezentanti'a comunei politice resp. bisericesci dintre locuitorii comunei, cari sciu ceti si serie, respective i-i alege reprezentanti'a comunei confessionale. In lips'a de reprezentantia organizata alegerea se face pe bas'a unui statut, ce are a fi stabilit de autoritatea inferióra bisericésca, din partea tuturoru acelora, cari facu parte din comun'a confessionala si din partea acelora, cari desi nu facu parte din comun'a confessionala, dér contribue permanentu la intretinerea institutului pentru

ingrijirea de copii, séu a asilului. Dreptulu de alegere nu-lu pôte exerciá acela, care in intielesulu §-lui 37 din art. de lege 22 din 1886 este eschisu dela alegerile comunale. Comisiunea de supraveghiare deja constituita, se intregesce ea pe sine cu femeile mai de vedea din comuna, déca acestea se intereséza de caus'a institutiunei, pentru ingrijirea de copii mici. Numerulu cestoru din urma nu este permis a fi mai mare decât celu alu membrilor alesi. Membrii comisiunei de supraveghiare a institutului de copii mici se alegu pe trei ani de dile, se potu inse tot-déuna realege.

§. 22. Din oficiu apartienu acestei comisiuni de supraveghere cá membri: fisiculu orasienescu, mediculu comunalu, séu cercualu, carele este obligatu, in relatiuni sanitare normale, a visitá institutul pentru ingrijirea de copii, séu asilulu, celu putienu in doue septemani odata, éra in casuri exceptionale de câte ori cere trebuinti'a; elu are se visiteze copii si se faca la comisiunea de supraveghiare propuneri in privinti'a dispositiuniloru, ce-s de luatu in cele sanitare. Déca comisiunea de supraveghiare nu ia dispositiuni imediatu dupa propunerile medicului densulu este obligatu a face raportu inspectorului regescu scolaru.

§. 23. La institutele si asilele pentru ingrijirea de copii ale statului, comisiunile de supraveghiare le denumesce ministrulu culteloru si alu instructiunei publice (si pe membrii masculini si pe cei femenini); tot acela denumesce si pe institutórele si ingrijitórele de copii mici. Ordinea lucrariloru comisiuniloru de supraveghiare in institutele apartienetóre statului o ficséza ministrulu de culte si instructiune. Persónele juridice iau dispositiuni pentru conducerea instituteloru si a asileloru de copii, ridicate si sutienute de ele in statutele loru; in lips'a unui asemenea statutu, suntu obligate a face unu statutu specialu pentru conducere si a-lu substerne ministrului de culte spre incuviintiare. Institutórele de copii mici, denumite de aceste persóne juridice, le apróba in postulu loru comitetulu administrativu alu respectivului comitatu.

§. 24. Alegerea comisiunei de supraveghiare numai atunci este necesara, déca respectiva comuna politica, séu confesionala, cá posesóra de institute séu asile pentru ingrijirea de copii mici, nu intretiene si vre-unu institutu, pentru instructiunea poporala, fiind-ca in casu contraru agendele comisiunei de supraveghiare la institutele statului le prevedu asia numitele scaune scolare, ér la institutele confesiuneloru, organele cari inlocuescu aceste scaune scolare. Dér si in acestu casu fisiculu, mediculu comunalu séu cercualu suntu membri ai scauneloru scolare, cari se intregescu dupa §. 21 cu membrii de genulu femeescu. — Asemenea prevede curatorulu esistentu deja si langa scólele poporale de statu — cu intregirea sa prin membrii de genu femeescu — si agendele comisiuniloru de supraveghiare in insti-

tutele de statu, pentru ingrijirea de copii mici. Si in aceste curatorate fisiculu, doctorulu comunalu, séu cercualu suntu membrii din oficiu. Pe basa acestui §. cerculu de activitate alu aceluor membri, cari intra in scaunele scolare, séu in curatorate, se marginescu numai la afacerile privitóre la institutele pentru ingrijirea copiiloru mici, séu ale asileloru.

§. 25. Agendele comisiunei de supraveghiare la institutul comunalu pentru ingrijirea de copii mici suntu urmatórele: 1. ea alege sub presidiulu unui exmisu alu comitetului administrativu municipalu pe institutórea de copii. Confirmarea alegerii din partea comitetului administrativu este necesara. 2. ea decide alegerea ingrijitórei dirigente pentru asilulu de copii si face raportu despre acésta la comitetulu administrativu. 3. ea exmite din sinulu seu unu membru, ca se frecventeze institutul si asilulu de copii celu putienu odata pe septemana. Supraveghiaza activitatea institutórei si a ingrijitórei copiiloru mici, intretienerea zidirei, a localitatiloru si a mobileloru, precum si punctual'a indeplinire a dispositiuniloru superióre. 4. are se observe, déca parintii si tutorii i-si trimitu copii in institutul de ingrijire, séu in asilu si dispune in privinti'a acést'a in contielegere cu primari'a comunala. 5. Supraveghiaza manipularea averii si ingrijesce de sporirea aceleia, pune pentru administrarea averii unu curatoru si i esaminéza socotelile. Pentru valórea concluseru din punctulu 1 si 2 se recere presentia a $\frac{2}{3}$ parti a membriloru alesi.

§. 26. Agendele comitetului de supraveghiare, resp. a consiliului scolaru dela unu institutu de ingrijire confesionalu se ficséza in ceea ce privescu punctele 3, 4 si 5 ale §-lui 25, din partea autoritatii confesionale superióre.

§. 27. Inspeciunea suprema din partea statului asupra tuturor instituteloru de ingrijire si asupra asileloru de copii o exerciaza ministrulu de culte si instructiune publica prin inspectorii de scóle regesci, sau prin substitutii loru. Cerculu de activitate alu inspectoriloru de scóle regesci prescrisu in §. 5 art. de lege 28 din 1876, se estinde asupra afaceriloru instituteloru si a asileloru de copii, precum si asupra supraveghierii, a conducerii spirituale a copiiloru si asupra activitatii institutóreloru si a ingrijitóreloru de copii. Afara de acestea elu, inspectorulu de scóle, séu substitutululu seu, cercetéza starea sanitara in institutele de ingrijire si in asilele de copii si déca observa lipsuri, séu intrelasari, atunci pe bas'a parerii fisicului orasienescu, séu a medicului comunalu, ori cercualu, in casuri grabnice si periculóse chiar si fara acésta, aviséza comitetele de supraveghiare ale statului, ale comuneloru, séu ale confesiuniloru si pe intretienetorii privati ai instituteloru si asileloru, cá se dispuna a se face cele de lipsa. In casu de lipsa dispune pe responsabilitatea propria. Respectivele autoritati suntu obligate a indeplini dispositiunile inspectorului regescu de

scóle, séu a luá recursu in contra loru in terminu de 5 dile la ministrulu de culte si instructiune publica, care decide in intielegere cu ministrulu de interne.

§ 28. Cerculu de activitate alu comiteteloru administrative municipale, prevediutu in punctele 1, 2, 6, 7 si 9 ai §-lui 6 si in punctele 1, 2, 3, 4 si 5 ai §-lui 7 din art. de lege 28 din 1876, se estinde si asupra afaceriloru instituteloru de ingrijire pentru copii mici si a asileloru de copii. Peste acést'a comitetulu administrativu dispune: 1-iu, cá siefii cercuriloru administrative se constringa pe parinti si pe tutori — § 4 — a-si trimitte copii si tutelatii loru la instituttele de ingrijire si in asilele de copii. 2. Elu admoniaza in intervale de câte o jumetate de anu de 3 ori, pe intretinetorii aceloru instituttele de ingrijire si a asileloru de copii, cari suntu sustienute de comune, cofesiuni, persóne juridice, séu private in casu cand instituttele, séu asilele nu corespundu recerintieloru legale. Dupa a trei'a admoniare susterne raportu motivatu despre inchiderea aceloru instituttele de ingrijire si asile la ministrulu de culte si instructiune publica, carele apoi are dreptu a dispune inchiderea. 3. Elu supraveghiaza darea de 3 percente prescisa in § 17 si dispune a se face arunculu aceleia, unde o afla de lipsa. Pe bas'a puncteloru 3 si 4 ale §-lu 7 art. de lege 28 din 1876, cari s'au estinsu si asupra instituteloru de copii, in causele disciplinare ale ingrijitóreloru din instituttele sustienute de statu, comuna si persóne juridice decide in I-a instantia comisiunea disciplinara a comitetului administrativu, éra in a II-a instantia ministrulu de culte si instructiune publica.

§ 29. In capital'a Budapesta se estinde cerculu de activitate — prescisu in § 16 art. de lege 28 din 1876 — alu „scaaneloru scolare“, alu magistratului si alu comitetului administrativu si asupra afaceriloru, privitóre la instituttele de ingrijire. In acestu casu si medicii cercuali suntu membrii ai scaaneloru scolare, cari dupa § 21 se intregescu si cu membrii de genulu femeescu.

(Va urmá.)

D I V E R S E.

* *Te-Deum.* Din incidentulu aniversárii dilei onomastice a Majestáti Sale, imperatese si Regine Elisabet'a s'a oficiatu Mercuri'a trecuta unu „Te-Deum“ in biseric'a catedrala din Arad — ridicandu-se rogatiuni ferbinti pentru sanatatea si indelung'a viétia a augustiloru nostri Suverani si a intregii case domnitórie.

* *Dania pre seam'a santei biserici.* Subsemnatulu in numele comitetului parochialu aducu si pe a cést'a cale, ferbintea nóstra multiumita onor. Domnu si

familiei Dr. Patrubany Gregoriu medicu orasienescu pensionatu in Budapest'a, si posesoru de pamentu alu comunei nóstre, pentru ofertulu crestinescu de 100 fl. v. a. cu care a contribuitu la ajutorarea casei santei nóstre maice biserici. — Ddiu se-i resplatésca acést'a darnicie prin o sanatate in familia si viétia indelungata. — Drautiu, la 26. Octomvrie st. v. 1890. Meletiu Papu, preotu.

* *Himenu.* Dlu Alesandru Vasiadi, teol. abs., si ales preotu in comun'a Tamasd'a si va serbá cununi'a cu amabil'a dsióra Floric'a Roxinu, astadi in 23 l. e. st. n. — Felicitárele nóstre!

* *Himenu.* Dlu Augustinu Novacu, teol. abs. si va serbá cununi'a astadi in 23 Novembre st. n. a. c. cu amabil'a dsióra Corneli'a Tauceanu din Nadlacu, in biseric'a romana ortodoxa de acolo. — Felicitárele nóstre!

* *Multiemita publica.* Fostulu proprietariu de pamentu in comun'a Hodoni, domnulu Erös Sándor a donat in anulu trecutulu unu orologiu pentru turnulu santei biserici; ér actualulu proprietariu de pamentu, domnulu Kásztori Mihály a donat in dilele trecute pre seam'a santei nóstre biserici sum'a de 50 fl. v. a. de asemenea a donat o suma de 50 fl. v. a. si pre seam'a scólei nóstre confessionale. Aceste sume se administreza separat cá fondu bisericescu-culturalu cu mentiunea, ca adaogendu-se la acésta suma si banii disponibili ai bisericei se-se investésca in realitáti, — conform iniciativei si directiunei date in acésta privintia de venerabilulu consistoriu si sinodu eparchialu. Pentru aceste frumóse daruri primésca dnii daruitori si pre acésta cale cea mái profunda multiemita. Hodoni, in Noemvre 1890. Moise Pep'a, invetiatoriu.

* *Multiamita publica.* Sor'a sociei mele candiendu in unu morbu atát de periculosu, in cât nu putému sperá o reinsanatosiare, ci in tot momentulu aseptomórtea ei, chiar acést'a érá si opiniunea Dlui Horváth doctorulu nostru cercualu.

Eruditiunea profunda, tactulu humanu, visitele dese chiar si nóptea, manipularea conscientiósa a medicamenteloru din partea Dlui Dr. Aurel Damianu, dupa o cura de 3 luni, astadi se afla in sanatate deplina.

Deci satisfacutu pe deplinu me semtu indemnatu aí aduce si pe acést'a cale multiamita sincera, atát din partea mea, a sociei mele cât si a fóstei sale paciente, pentru indulginti'a, paciinti'a si bunavointi'a sa, aratata in tot decursulu curei; Dumnedieu se-lu tiena la multi fericitati ani in deplina sanatate spre bucuri'a si folosulu némului omenescu.

Ér in deosebi poporulu romanu i recomendu, cá in ori ce morbu se va aflá cinev'a, se caute a primí cur'a Dlui Dr. Aurel Damianu, cu carele Aradulu póte fi mandru, cá i-lu are in mijloculu seu. — Arad-Gaiu, la 3/15. Noemvre 1890. — Vasiliu Olariu, m. p. preotu rom. ort.-

† *Necrologu.* Simeonu F. Negrutiu cá tata, Susan'a marit. Stefanu Câmpeanu, Ioanu, Iosif si Dr. Emiliu F. Negrutiu, medicu, cá frati, cu sotiile si fii acestor'a cá nepoti si nepóte; An'a si Susan'a cá matusi, in numele loru si a celorlalati numerosi consângeni cu inim'a infrânta de durere aducu la cunoscinti'a tuturoru amiciloru si cunoscutiloru mórtea prea timpuria a preaiubitului si neuitatului loru fiu, frate, unchiu, nepotu si cumnatu *Nicolau Fekete-Negrutiu*, preotu gr. cat. ases. consist. redactoru si proprietariu etc. intemplata dupa lungi si grele suferintie in etate de 42 ani la 11. Noemvre a. c. in Abbazi'a. — Scumpele-i osaminte se vor asiedia spre repausulu eternu in 16 l. c. st. n. la 10 óre a. m. in cimiteriulu romanu gr. cat. din Gherl'a. — Fie-i tierin'a usióra si memori'a in eternu binecuentata!

† *Necrologu.* La 30. Octomvre a. c. petrecuramu la loculu de eterna odichna osemintele preotului Ioanu Covaciu din Négr'a, carele a pastoritu turm'a lui Christosu 42 ani 7 $\frac{1}{2}$ luni si din acesti'a 40 ani numai in parochi'a nóstra Négr'a. A muritu in etate de 73 ani. Inmormentarea i-s'a facutu sub conducerea parintelui emeritu inspectoru de scóle Ioanu Munteanu, cu asistenti'a aloru 9 preoti si 5 invetiatori, cu concursulu intregi parochii Négr'a si multe persóne alese din parochiele vecine. Demnu de notatu este cá notariulu cercualu concerninte din Dezn'a Marzsó Zoltán inca a onoratu acést'a ingropaciune cu participarea sa venindu pedestru cale de 7 kilometri. Caventulu funebralu rostitu de parintele inspectoru a storsu lacrima din intregu publiculu presentu, carele a disu reposatului sè-i fie tierin'a usióra! — Négr'a, 4. Noemvre 1890. — Stefan St a n u, invetiatoriu.

† *Necrologu.* O grea lovitura a sortii a ajunsu pe confratele nostru Ioanu Mer'a preotu in Hontsioru, perdiendu-si pre fiulu seu mai mare *Petru*, studentu gimnasistu absolutu si maturu de Sibiu, carele dupa unu morbu indelungatu de pieptu, dupa impartasirea cu Stele taine — Luni in 10. Noemvre n. in etate de 23 de ani, 'si dede nobilulu si blândulu seu sufletu in manile Creatoriului. — Fericitulu decedatu dupa cultur'a si calificatiunea frumósa ce posiedea, promitea, cá va fi unu valorosu membru alu bisericeii si natiunei sale. — Inmormentarea s'a facutu Marti in presenti'a unui publicu numerosu din locu si juru, care se grabi a dá defunctului ultimulu onoru. — Servitiulu funebralu s'a oficiatu prin preotii: Teodoru Coloja, Traianu I. Magier si Petru Sierb, dimpreuna cu patru invetiatori. Cuventulu funebralu — între lacrimile publicului — l-a rostitu Tr. I. Magier. Pre repausatulu 'lu deplângu neconsolatii sei parinti Ioanu si An'a; fratii: Ioanu teologu de c. II-lea in Arad si Terentiu elevu in scólele normale din Arad; apoi numerosi consengeni si cunoscuti. — Depunându si noi o lacrima pe mormentulu defunctului si asotiandu-ne la doliulu intristatei familii — rugam pre Ddieu se-i dee taria se supórté acést'a lovitura; ér pre repausatulu se-lu asiedie in corturile dreptiloru. — In veci amintirea lui! — m.

Concurse.

Se escrie concursu in urmare ordinatiunei Vener. Consistoriu aradanu dtulu 5. Octomvre a. c. Nr. 4461. pe statiunea invetiatorésca din **Leucusesciu**, terminulu alegerei **27. Decemvre st. v. a. c.** (a trei'a di de Craciunu) impreunatu cu urmatórele dotatiuni:

- 1) Salariulu in bani gat'a 186 fl.
- 2) 24 meti cucuruzu in bómbe.
- 3) 12 meti grâu,
- 4) pentru conferintia 10 fl.
- 5) pentru scripturistica 5 fl.
- 6) 24 metri de lemne din care are a se incaldi si scól'a,
- 7) Gradina de unu jugeru si cortelu liberu.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune sunt poffiti a se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre in biseric'a de aici spre a-si aretá desteritatea in tipicu si cantulu bisericescu, si a-si subscrerne recursele pana in presér'a alegerei, subscrifului inspectore de scóle per Lugos, p. u. Balincz, cottulu Carasiu-Severinu.

Leucusesciu, in 26. Octomvre 1890.

In contielegere cu comitetulu parochialu:

Adam Ros'a, m. p.
inspectoru scolaru.

—□—

Pe vacant'a statiune invetiatorésca din **Aldesci** in cerculu inspectoralu alu Buteniloru prin acést'a se escrie concursu cu terminu de alegere pe **21 Novembre a. c.** la Serbarea „Intrarii in biserica“, pana candu recurentii se voru presentá vre-odata in biserica si-si voru substerne recursele sale pe calea oficiului inspectoralu din Buteni (N. Butyin). — Venitele impreunate cu acésta statiune — suntu: 100 fl. in bani, salariu anualu, 8 sinice de bucate, 6 stângini de lemne, stole dela inmormentari, cuartiru, comodu cu gradina de legumi.

Aldesci, la 20 Octomvre 1890.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea: **CONSTANTINU GURBANU**, m. p.
protop. inspect. scol.

—□—

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu vacantu din **Corbesci**, protopresbiteratu Radnei si inspectoratulu Totvaradiei, se escrie concursu cu terminu de **30 de zile dela prim'a publicare.**

Emolumintele suntu:

- 1) Salariu in bani 105 fl. v. a.
- 2) In naturalii 6 sinice grâu si 6 sinice cucuruz.
- 3) 12 orgii lemne de focu.
- 4) In competinti'a de fênu 24 fl.
- 5) Pentru conferinti'a invetiatorésca 6 fl.
- 6) Pentru famulariulu scólei 5 fl. Cortelu liberu cu gradina de legume.

Doritorii de a ocupá acestu postu, suntu poffiti a-si ascerne suplicele loru subscrifului protopresviteru pana la terminulu sus indicatu, fiind construite conform prescri-seloru statutului organicu.

Totodata suntu poffiti Domnii concurenti, cá in vre-o Dumineca ori serbatóre sè se presinte la st. biserica din locu, pentru a fi cunoscuti din partea poporului.

Corbesci, 19/31. Octomvre 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **VASILE BELESIU**, protopresviteru.

—□—